

delemmel és méltósággal. Az egész ember népe' hőjét mutatja; nincs hozzá adni való semmi. Öltözve törökösen volt, igen gazdagul; övében pisztoly. Nyájasan 's egyszersmind méltósággal fogadá utasunkat. Státustisztei közt Dawidowitch Demeter, az első titoknak, a' legnevezetesebb; tudományos műveltségét Bécsben nyerte; ő maga is író; osztálya a' külső ügyek. A' második titoknak, Popowitch, a' német nyelvet úgy bírja mint a' serbust. A' fejedelem' hitvese, Gospa Liubicza, nemes tartású nő, hősné hol kell, 's egyszersmind munkás gazdasszony' hű képe. Gyermekai egy felserdült leány 's két fiu. A' vendéglés egészen patriarchai volt. A' fejedelemné 's leánya szolgálták a' fejedelmet asztalnál. A' beszélgetés eleven volt és derült. Eljövén tőle utazónk, Zwetjko titoknakát adá mellé a' herczeg kísérel. — A' serbus házakban életmód és vendégszeretet egészen régi zamatúak. Ebéd felett az asszonyok és szolgálók körülállják az evőket; az élénk társalkodást nem szakasztja félbe semmi. — A' tartomány' városai közül Pirch úr még Jagodint látta, mellynek szomszédságában a' fejedelemnek szép birtokai, nevezetesen szőlői vannak; Csacsakot, hol az utazó jelen volt a' fejedelem' egy rokonnéja' lakodalmán, Usiczét, 's a' tulajdonképeni fejedelmi székesvárost *Krajugeváczot*, mellyet sem nagyság, szépség nem ajánla, hanem az ország' közepében fekvése, székesvárosnak. Itt volt ekkor a' fejedelem' legkisebb öccse, kit a' törökök fél-évig lánczban és börtönben tartottak, miért örökre el is bémult. A' fejedelem is megérkezett ünnepélyesen fogadtatva. Lakása fából épült; köröskörül állanak a' cancellaria' épületei. Ezen időben várták Konstantinápolyból azon fermánt, melly Serbiának jövődébéli viszonyait fogta, az akirmani egyezkedés szerint, megállapítani; 's több rendbeli tanácskozások folytak ez ügyben. Egyik fő pontja Serbiának határai a' hozzáadott hat kerület' bekebelezése után; mik iránt Milos hg. egy oklevelet is közlött Pirchchel, mellyet az becses könyvében a' maga helyén illendően használt.

JERUSALEM 'S A' LIBANON.

Töredék Lamartine' keleti utazásából.

Egy napon sátoromat egy köves mezőn ütöttem föl, hol csak egykét törpe gyümölcsfa terem, közel Jerusalemban falaihoz, néhány száz lépésre Dávid' tornyától, kevéssé a' Silve-kúton felül, melly bálrangja' kopott kőlapjait még ned-

vesíti, nem messze a' királyi költő' sírjától, ki e' forrást anynyiszor megéneklé.

Ama' magas, fekete terassok, mellyeken hajdan Salamon' temploma emelkedett, balra fekütek, három kék kúpfedéllel 's az Ómár' templomának légi könnyűségű oszlopával ékesítve, melly most a' Jehova' háza omladékai felett csillog, Jerusalemb' városa, mellyet ez időben épen dögvesz pusztíta, a' száz templomról visszasugárzó napfényben merengett, a' márványon, aranyozott tornyokon, 's a' holt tenger' szeleitől századok óta simított kőfalakon tükrözve magát vissza.

Semmi nesz nem vala hallható a' város' mogorva köréből, melly hasonlónak tetszett egy halállal küzködőnek fekhelyéhez. Széles kapui elpusztúlva. Csak olykor volt látható az őrtálló arab katóna' feje turbánja és veres köpönyege. Nem látam semmi menőt, nem egy jövőt is az elhagyott kapuban.

A' reggeli szél sebes örvényekben kapkodta fel az út' porát, 's egy karaván' közölgését hagyá gyanítani, melly azonban nem jelent meg. Néhány perczet után, midőn a' szél elment, vagy a' pisáni torony falkoszorúzatán és a' Kaifás' háza' három pálmái közt elhala, a' por megint lehulla a' földre, újra mutatkozott a' pusztta tér, a' nélkül hogy csak egy élő lény is látatná magát.

Csak óranegyedenként nyiladoztak meg vagy ez vagy ama' kapu' két szárnyai, hogy azok bocsátassanak ki, kik a' dögveszben megholtakat temették. Többnyire két mezítelen rabszolga vitt egy saroglyát, mellyen a' holt fekütt. Néha a' halottat örmények, arabok, törökök és zsidók kísérték végnyugalma' helyére. Énekelve léptek a' szomorú olajlombok közt, annak utána pedig hallgatva és lassan tértek vissza lakjaikba. Legtöbbnyire azonban a' halottak kíséret nélkül valának, 's midőn a' két rabszolga két három lábnyi mély likat ásott, leült a' sírra, megosztozék a' halott' köntöseivel, rá gyujta hosszú pipáira és némán dohányzott, vastag felhőket bocsátva orrán és száján.

Lábaim alatt terült el a' Josaphat' völgye, mint egy tágas sír. A' kiszáradt Kedronpatak egy fehér vonást képzett, mindenütt feje kövekkel kirakva. A' halmok' lejtői mindkétfelől fejérek voltak a' sirboltoktól 's az osmanlik' kőből faragott turbánaiktól. Egy kevésé jobbra látszott az olajfák' hegye, mellyen túl a' kopasz Jerikó - hegyi tűzhányó tetők és a' szent Sabba mutatkoztak. Meddig csak a' szem hatott, az egész látkör ragyogó sétasorokból álla kisebb 's nagyobb cyprusfák között.

A' tekintet mintegy önként azon irány felé vonult, merre a' holt tenger kékszinű azúrjai fénylettek 's Arabia' kék hegylánczai megett a' láthatárt bezárták. Azonban itt a' bezárni szó nem eléggé alkalmas, mert ezen hegyek olyanok, mintha átlátszók volnának 's az ember megettök még egy bizonytalan kilátást von észre, vagy legalább hitt észrevenni, melly a' távolban azúr és bíborpárában oszlott fel.

Dél vala, 's azon óra, midőn a' Muezin a' Minaret' legmagasabb karzatáról, a' hívőket imádságra szólítja. Az én arabjaim mindnyájan térdre hullottak, öszvetevék kezeiket, fölemelék azokat füleiken felül, lecsüggeszték fejökét 's egymás után kiáltozák: Allah! allah!

Néhány lépéssel alabb, siratta egy ifju törökhölgy férjét egy olly fejr kőből készült kised emléken, millyenekkel a' Jerusalemben körüli dombok fedve vannak. Alig volt 18—20 évű. Soha bájolóbb és fájdalmasabb képet nem láttam. Mellette játszott két kised gyermeke három fekete abyssiniai rabszolgánóval, kik mint úrnéjok, egy szőnyegen térdeltek. Mind a' hárman szinte ifjak valának 's szépek és hasonlók szobrokhoz, olly minden mozdulat nélkül térdeltek.

Keresztyéni vasárnap volt. Két száz lépésre hozzán Jerusalemben magas vastag falai megett a' görög klastrom' fekete kúpedele alól zengett koronként gyenge távol utóhangja Dávid' hymnusainak, mellyek 2000 év után egy új nyelven, azon tetőn zengedezének, hol születtek volt.

Néhány hónappal ezután libanoni útamban egyikéről ezen havasok' legvégső csúcsainak tértem volt meg. Vendége valék az édeni Scheiknek. Éden egy maronita-arab falu, melly mint sásfészek meredek lejtőn függ 's csak nyáron lakható. Gazdám, a' tiszteletre méltó ősz, két fiától 's néhány szolgától kísérve egész Tripolisig (Syriában) jött előmbé 's várában olly tekintettel 's méltósággal fogadott, melly finomsága és patriarchalis módja miatt rám nézve meglepő volt.

Egész fák égtek a' tágas tüzelőben. Leölt ürük, őzek, szarvasok voltak felhalmozva hűvös nagy termekben, száz évű tömlőket, libanoni arany borral töltve, hozatott szolgálai által, hogy számunkra folyjanak.

Néhány nap mulva, midőn ismét útnak erednénk, a' Soheik egyik fiát 's bizonyos számú arab lovast ada mellénk, hogy a' Salamon' cedrusaihoz kísérjenek, mellyek még most is, 2000 évnél időn túl, ezen hegy' legmagasabb gerinczét borítják.

Visszajövet eltévedtünk a szétrepedezett sziklák közt 's egyszerre egy ezer lábnyi magas, meredek sziklafal' szé-
lén valánk, melly a' Szentvölgyet veszi környúl. E' magas
granitsziklák olly hirtelen meredek, hogy még az őz sem
hághatja meg őket. Kisérőink hasra feküttek 's úgy huzód-
tak előre, fejüket a' sziklapárkányon kidugván, hogy a' völgy'
mélyébe nézhessenek. A' nap már hanyatlott, 's kiszámol-
hatók, hogy még több óráig kellend mennünk, meddig az
elvesztett utat megtaláljuk, melly Édenbe vezetend.

Illy körülmények közt nem maradt egyéb hátra, mint
hogy vezetőink' egyikének helyismeretébe bizakodjunk, ki azt
állítá, hogy nem messzére egy lépcső vezet lefelé, melly
emléket felül haladó idő előtt Maronita szerzetesek által vá-
gatott a' sziklában, 's ezt, ha figyelmesen vizsgálódunk, meg
is fogjuk találni.

Leszállottunk 's lovainkat féken vezetők. Rövid keres-
gélés után csakugyan megtalálók a' meredek ösvényt; melly-
re rettegve léptünk, mert róla mindig amaz irtózatos mély-
ségbe fordult a' szem. A' lovak jöttek minden vonakodás
nélkül, ámbár eléggé kellett vigyázniok hogy le ne csusza-
modjanak. Végre elérénk egy fokra, melly az egész látkö-
rön uralkodott.

A' völgy eleintén széles lépcsőkben kezdé mélyedni, a'
havas mezőktől és az ezekből kiemelkedő sötét cedrus er-
dőktől egész a' zöld vagy sárgás hegyi rétekekig, mellyek csak-
nem olly tekintetűek mint Schweitz' havasi. Minden irány-
ból magasabb 's alacsonyabb vízesések zuhantak le a' mély-
ségbe, patakok zúgtak látatlanul lábaink alatt, vagy ezüst-
tájtékosan vágák keresztül a' smaragd mezőt, mellyen
jártunk.

Távolabb a' völgy hirtelen súlyedett le 400—500 láb-
nyira 's egy komor üreg tátogott előnkbe. A' patak belé
omlott 's egész sereg gyönyörű vízeséseket képze, melly-
nek egyike mindig festőibbnek tetszett a' másikánál. Egy
szakadatlan mennydörgés zúgott bennünket körül. A' vízom-
lás okozta szél esőt és ködöt hajta reánk, száz szivárvány-
tól ékesítve, mellyek mint meg anyai szentsugár fogtanak
körül bennünket.

Éjszak felé a' szent völgy mindig mélyebben és mélyeb-
ben sülyedett alá és lepcsőnként szélesebb lón, mígnem, mint-
egy három óranegyednyi menet után a' nagy vízomlástól szá-
mítva, két élesen kinyúló egész kopasz hegy minden kime-
netelt elzárni látszék. De még is egy szegletnél hirtelen el-

kanyarodva egy keskeny ösvény volt, a' patak mellett me-redek sziklákon.

Mintegy közepén ama' tágas üregnek egy nagy kék fol-tot pillantánk meg magunk előtt 's csak szorosabb vizsgálat után ismerők meg, hogy az egy része a' középtengernek, melly Syria' partjait mossa. Ámbár 20 órányi távolságra volt hozzánk, úgy látszott még is a' levegő rendkívüli állát-szósága miatt, mintha ezen tengeröböl épen lábaink alatt volna; midőn a' völgytorkolatot elhagyók, két hajó' vitor-láira is ráismertünk, mellyek mint hattyúk az ég' 's a' ten-ger' kéksége között látszottak lebegni. Ezen látvány elein-tén olly megható volt ránk nézve, hogy róla el nem for-díhattuk szemeinket, 's a' völgyről, mellőtől körítve valánk, egészen elfogá' figyelmünket. Midőn szemünk végre evvel is megbarátkozván, a' közel tárgyakra visszatért 's az alkonyak és vizeknek lebegő páraín keresztül hathatott, lassanként egy új más nemű jelenés fejlett ki előttünk.

Minden fordulatainál a' pataknak, hol az egy kis szá-raz földet hagyva, egy veresbarna kőből épült Maronita klast-rom tűnt fel a' sötét sziklán 's füstje magas oszlopokban emelkedett a' levegőbe cyprusok 's olaszjegenyék' csúcsai között. A' klastromok körül a' szikla - vagy pataktól szűken nyert kis darabka földek olly szorgalommal látszottak mű-veltetni, mint a' mi virágkerteink. Itt ott szerzeteseket lehe-te látni, fekete köntöseikbe burkoltan, kik a' mezei mun-káról haza tértek, vagy ásóval vállokon, vagy apró arab lovakat hajtva magok előtt, vagy pedig eke' elébe fogott ök-reiket sebesebb menetelre ösztönözve.

Némellyike ezen klastromoknak a' maga kápolnáival, re-metelakjaival ama' két iszonyú sziklakar' előcsúcsain látszott függni, melly a' völgyet körül fogta. Mások, mint a' vad-állatok' tanyái, mély sziklaüregbe rejték. Ezen utol-sóknál csak a' bemenetel volt észrevehető, hol egy harang függött, több apró a' sziklából faragott terassok mellett, ho-vá a' beteg szerzetesek kijöhettek fris levegőre.

Egyikében ezen klastromoknak könyvműhely van, melly-ben a' maronita nép' oktatására arab könyvek készülnek. Min-den ide tartozókat magok a' szerzetesek készítének. Ők a' szerzők, papíroskészítők, betüöntők, szedők, nyomtatók, könyv-kötők és árosok.

Semmi sem adhat valódi fogalmat ezen lakásoknak so-kasága és festői tekintete felől. Minden kőnek megvan a' maga cellája, minden barlangnak a' maga remetéje, minden

forrásnak saját élete. Mindenütt hová a' szem fordúl' hegyet, völgyet, örvényt lát mintegy feléledni.

Az alkonyfény lehanyatlott, a' napi munkák megszűntek 's valamennyi fekete alak eltűnt a' maga klastromába. Harangok zendültek meg minden felől az ajtatoskodókat estimádságra szólítva. Utána mély hallgatás következett be, melyet néhány perczenet múlva komor ábrándos zsoldár-ének szakasztott meg. Mi némán valánk elragadtatva az érzelmeiktől, melyek a' muzsika' accordjaival egybeolvadva magas világokba látszottak emelni.

HISTORIAI NEVEZETESSEGEK.

HUNN MARADÉK A' HELVETIAI HAVASOKBAN.

Ily sokat ígérő czím alatt közöltetik Malten' érdekes folyóiratában (Bibliothek d. neuesten Weltkunde, 1834, I. I. 28—50) egy a' sioni magasságokra tett kirándulás' leírása. A' fenn nevezett tárgy mellékesen érdekeltetik csak, mindazáltal több tekintetben figyelmünkre méltó. — Az utazónak a' sioni (Wallis megye' főhelye) vásárnép közt egy különös arczvonásu parasztasszony tűnt fel, melly némelly élelmi portékák mellett a' hegységben gyűjtött ércdarabokat is árult; és sem francziául, sem németül vagy olaszul nem szólott, hanem egy különös, félig érthetetlen dialectuson beszélt. Egy pap, plebánosa a' közel fekvő Hérémente nevű falunak, kinek deli vonásai valóságos kaukazi typust mutattak, azt mondá az utazónak, hogy „ő azon asszonynak földie, t. i. mind ketten *Anniviers'* (ném. Einfisch') völgyében születtek, mely a' nagy Rónavölgybe nyílik, dél felé *Sierres* helységtől. A' köz vélemény azt tartja, így folytatá, hogy ők ázsiai eredetűek, nevezetesen néhány száz harmincz hunu vitéznek, Atilla' hadából, maradékai; melyek rabló szándékkal bekalandozván e' tartományokat, Piemont' síkjain az anyaseregtől elvágtatván, az elkeseredett földnépétől üldöztetvén, kénytelenek voltak a' magas hegységbe elvonulni, mellynek havasai és jegesei felett egy szép, mindenünnen bezáródott, lakatlan völgybe jutottak, hol bátorságban lévén, hosszasabb ott mulatás után végkép letelepedtek. Hérémente' vidékében is, melly Sionhoz három órányira, hegy közt, éjszak felé, 's